

HIÁBA KÍNÁLOD, NEKEM NEM KELL!

KÁROS SZENVEDÉLYEK AZ ÉLETÜNKBEN

Készítette: Sári Éva
Ujvári Martina
Zágon Bertalanné

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

A 5. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I. a) Az egészséges és az egészségtelen megjelenítése					
A)	Elképzelik a tanulók, az egészség és betegség színét és megjelenítik, többféle technikával. 5 perc	Kreativitás, képzelőerő, ábrázolókézség	Frontális osztálymunka – önálló, egyéni munka		Zsírcréta és rajzlap vagy színes lapcsomag
B)	Elképzelik az „egészséges” és „nem egészséges” embert, lerajzolják. 10 perc	Kreativitás, képzelőerő	Kooperatív tanulás – közös rajz, feladatmegosztás		Rajzlap, színes ceruza készlet
C)	Elképzelik az „egészséges” és „nem egészséges” ember arckifejezését és mozgással, mimikával fejezik ki. 5 perc	Kreativitás, képzelőerő, utánozókézség	Kooperatív tanulás–arcforgó – a szóforgó mintájára		
I. b) Árucikkek besorolása az egészséges és egészségtelen kategóriákba					
A)	Árucikkeket válogatnak szét csoportalkotással egyénileg a füzetbe. 10 perc	logikai készség, rendszeralkotás	Frontális osztálymunka – önálló munka		P1 (Szókártyák)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B)	Árucikkeket válogatnak szét, szóhálót készítenek. 10 perc	Logikai készség, rendszeralkotás, együttműködés	Kooperatív tanulás – szóforgó		Tábla, mágnes vagy bluetack, színes kréta, szókétyák P1 (Szókétyák)
I. c) Érdekeségek a dohányzástól					
A)	Kvízjáték: érdekeségek Vágó István módjára (4 választási lehetőséggel) 15 perc	Döntési készség	Frontális osztálymunka – játék		Írásvetítő, fólia P2 (Kérdések és válaszok)
B)	Kvízjáték: Érdekeségek villámkérdésekkel (tippelés) 10 perc	Összpontosítási és gyors válaszadási készség	Kooperatív tanulás – diákkvartett		Tábla, kréta P2 (Kérdések és válaszok)
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II. a) A káros szenvedélyek hatásai					
A)	Összegyűjtik a dohányzás, az alkohol és a kábítószeres káros hatásait. 5 perc	Empátia, tolerancia	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
B)	1. Szövegfeldolgozás (a dohányzás) 2. Megfogalmazzák három állítást, egy hamisat, kettő igazat csoportonként. A többi csoport kitalálja a hamisat. 15 perc	Információkezelési képesség, együttműködés	Kooperatív tanulás 1. mozaik 2. füllentős	D1 (Munkafüzet – <i>A nikotin</i> – szövegrészlet)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C)	A hatásokat térhálóval ábrázolják. 20 perc	Döntési képesség, rendszeralkotás	Kooperatív tanulás szóháló – pókháló térben		8 féle színű fonál, biztosítótű, P3 (Szókétyák) P5 (Módszerek)
D)	Az anyag és hatásának következményeit mutatják be. 10 perc	Többszemponú megközelítés, képesség a játékra	Frontális munka – Rajzolj vagy mutogass!		Biztosítótű, P3 (Szókétyák) P5 (Módszerek)
II. b) MODULBONTÁSI LEHETŐSÉG 2. rész					
Ráhangelásként javaslok bármely kábítószerral foglalkozó videofilmrészlet megtekintését 10 percben. Kedélyállapot és jövőkép szemléltetése					
A)	A kedélyállapot ábrát elemzik. Segítő kérdések: Miért kör formájú az ábra? Miért egyre szélesebbek a nyilak? Mit jelent a felirat? („...és a kör bezárul!”) Melyik állomáson a legkönnyebb kilépni? 10 perc	Elemzőképesség	Kooperatív tanulás – diákkvartett	D2 (A kedélyállapot elemzésére szolgáló ábra)	
B)	Mozdulatsorral mutatják be, mi történik a rászokástól a függőségig? 10 perc	Utánozóképesség, képzelőerő	Kooperatív tanulás – Vidd tovább a mozdulatot		P5 (Módszerek)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, melléletek	
				Diák	Pedagógus
C)	A dal szövegét elemzik – a verset a pedagógus vagy egy jó előadóképességgel rendelkező gyerek olvassa fel. A benyomásaikról, a keletkezett érzésekről beszélnek a gyerekek. 10 perc	Elemzőképesség	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör	D3 (P G-Play: <i>Ess, Eső, ess!</i>)	P4 (P G-Play: <i>Ess, eső, ess!</i>)
D)	A verset elemzik – a verset a pedagógus vagy egy jó előadóképességgel rendelkező gyerek olvassa fel. A benyomásaikról, a keletkezett érzésekről beszélnek a gyerekek. 10 perc	Szövegértési képesség, együttműködés	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör	D4 (Keszei László A.: <i>Fekete virág</i>)	
II. c) Szituációk kezelése					
A)	Beszélgetnek arról, hogy hogyan utasítanak vissza, ha megkínálnák szeszes itallal vagy cigarettával? 10 perc	Konfliktuskezelő képesség	Kooperatív tanulás – szóforgó		
B)	A képek alapján egy történetet játszanak el, kétszer, egy pozitív és egy negatív kimenettel. 10 perc	Együttműködő készség, kommunikációs készség	Dráma – szituációs játék	D5 (Rajzok)	Képek (8. sz. melléklet)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C)	Problémafelvető kérdésből kiindulva saját történetet játszanak el. Pl.: az élet mely színterein juthatsz az élvezeti cikkek közelébe? Miért szokik rá valaki bizonyos élvezeti cikkekre? Nehéz életpillanatokból milyen kilábalási lehetőségek vannak? 20 perc	Együttműködő készség, tervező és megvalósító készség	Dráma – szituációs játék		
MODULBONTÁSI LEHETŐSÉG 3. rész Ráhangelásként javaslom a cigarettás dobozok oldalán lévő elborzasztó szövegek otthoni összegyűjtését és megvitatását, amely maximum 5 percet vesz igénybe. II. d) Segítségnyújtás					
A)	Károsszenvedélyektől elborzasztó tablókészítenek előzetesen gyűjtött anyag segítségével. 30 perc	Együttműködő készség, empátia, kreativitás	Kooperatív tanulás – feladatmegosztás		Csomagolópapír, zsírkretakészlet
B)	Plakátot készítenek, amely segít a leszokóban lévő embereknek! 30 perc	Együttműködési készség, empátia, kreativitás	Kooperatív tanulás – feladatmegosztás		Csomagolópapír, színesceruza- készlet
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III. a) Bemutató					
A)	A csoportok bemutatják elkészült tablóikat, amelyeket hosszabb időre helyeznek el vagy az osztályteremben, vagy az iskola nyilvános terein.	Figyelem, tolerancia, kommunikációs készség	Kooperatív tanulás – képtárlátogatás		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. b) Összefoglalás					
A)	Érvelj a káros szenvedélyek ellen! 1. A csoportok felkészülnek: előzetesen a különböző témákat kiosztják egymás között. 2. Érvek-ellenérvek. Az osztály egyik fele védi, a másik támadja a káros szenvedélyeket. 15 perc	Kritikai gondolkodás, vitakészség, kommunikációs készség	Kooperatív tanulás – vita		
B)	Igaz-e? Eldöntendő kérdésekkel igaz-hamis játékot játszanak a megismert tartalmakkal. 10 perc	Gyors döntési képesség	Frontális osztálymunka – igaz-hamis játék a térben		P5 (Módszerek)
C)	Megfogalmazzák a tanulságokat. 5 perc	Kommunikációs készség	Frontális osztálymunka – beszélgetőkör		
D)	Kiállítást készítenek a tablókból, képekből, véleményekből, rajzokból és feladatokból. 5 perc	Kreativitás	Kooperatív tanulás – feladatmegosztás		

Mellékletek

P 1 SZÓKÁRTYÁK

Sárgarépa, narancs, paprika, tej, barna kenyér, joghurt, margarin, étolaj

Nikotin, pálinka, heroin, kóla, kávé, chips, csokoládé, kakaó, vaj, sertézsír, puding

P 2 ÉRDEKESSEGEK MEGFEJTÉSEKKEL

(Dr. Süle Tamás: *Kids évkönyv 2001.* alapján, Nyomdagrafika Lap- és Könyvkiadó Kft., 2001.)

A Vágó István-féle feladatnál a jó megoldás mellé 3 rosszat is meg kell adni.

- 1) Honnan indult a dohánykultusz? Közép-Amerikából
- 2) A dohányzás mikor terjedt el Európában? 1492 után Kolumbusz hozta be
- 3) Mikor tiltották először Magyarországon a dohányzást? 1574. Debrecen („lakodalmakban és más sokadalmakon a rossz és ártalmas füstöléstől mindenki tartózkodjon”)
- 4) Ki volt Jean de Villemain Nicot? Francia diplomata, aki a dohánykultusz elterjesztésében vállalt szerepet, róla nevezték el a nikotint.
- 5) Miért kapta a nikotin az özvegycsináló nevet? Szívinfarktust okozhat.
- 6) Mennyi a nikotin halálos adagja? 40-60 mg

- 7) Hány óra alatt ürül ki a nikotin a szervezetből? 16 óra
- 8) Mennyi Magyarország éves cigarettatermelése? Kb. 28-30 milliárd (2001-es adat)
- 9) Átlagosan egy ember hány szál cigarettát szív el évente? 2800 szál (1990-es években)
- 10) Hány szál cigaretta elszívásától számít valaki erős dohányosnak? 20 szál/nap

P 3 SZÓKÁRTYÁK

Cigaretta: a tüdő megbetegedései, szívproblémák

Alkohol: májzsugor, agysorvadás, torzult látás és beszéd, megnövekedett reakcióidő, agresszió, örömrészlet, emésztési problémák

Kábítószer: torzult látás és beszéd, megnövekedett reakcióidő, vérekes szem, agresszió, emésztési problémák, örömrészlet, csökkent fáradtságérzet

Kávé: csökkent fáradtságérzet

Csokoládé: örömrészlet, elhízás

Kóla: elhízás, csökkent fáradtságérzet

Chips: szívproblémák, emésztési problémák

Zsíros ételek: emésztési problémák, szívproblémák, elhízás

P4 D3 SZÁMÚ MELLÉKLET

Dalszöveg: Dirimirján Artin (G-Play) *Ess, eső ess!* Magyar Polygram Hanglemezkiaadó Kft., 1998.

Reggel volt napsütés nélkül a kis csaj éppen a suliba készült,
Még nem sejtette, hogy el fog késni és nagyon messze az az érettségi,
Csengettek és ő beengedte, mert a tegnap estét már elfeledte,
A barát volt az, s megállt előtte, herointól szénné löve,
És indult a cirkusz, a féltékenység a hernyótól nőtt meg szörnyeteggé,
A lány már sírt csak menni akart, a lárma a házban senkit nem zavart.
Az első pofon még alig fáj, csak ütött a srác és felszakadt a száj,
A lány elesett és semmit nem érzett, pedig rossz bőrben volt és csúnyán vérzett.
A fiú most meg megállt nem, nem ütött többet, Júlia ekkor még arcon köpte:
– Rómeó hagyj, ne csináld, kérlek!!!
De penge villant és kés volt a kézben.
Harminchat szúrás a testen, mosd le a vért az eső, essen,
Örök sötét a gyilkos fejben, sírjon az ég az eső, essen.
Ess eső, ess, ess, hullj rá az arcomra,
Ess eső, ess, ess, hullj rá az álmokra.
Jött egy ügyvéd, mert volt rá lé. Kétmillió a védőbeszéd:
– A lány drogos volt, a fiú drogos volt, az elmeállapot korlátolt,
nincs gyilkos, a narkó divat, szegény srác hisz ő is áldozat,
kórházba vinni, kezelni kéne,
Ennyi az egész az ügynek vége.
A lány nem él, a fiú még remél, a bíró enged, s nincsen büntetés.
Az ügyvéden múlt és a befolyáson, hogy köztünk jár most szabadlábbon.

Nincs több érv, nincsen könny hullá száraz a jegyzőkönyv.
Hol az a reggel, mikor 7 óra múlt és a kis csaj éppen a suliba indult?

Harminchat szúrás a testen...

Ess eső, ess, ess...

P 5 A FELHASZNÁLT ÚJ MÓDSZEREK LEÍRÁSA

Szóháló-pókháló térben

A diákok szókérdőket húznak és feltűzik azokat a póljukra, majd körbe állnak. Azután az összekapcsolódó fogalmakat (az anyag neve és hatása) azonos színű fonallal kötik össze a tanulók úgy, hogy áttekerik egymás derekán. Így egy szövedéket kapnak. A tanító feladata a rávezetés és a folyamatos ellenőrzés. A szövedék elkészülte után a közepén átkereszteződő fonalak erőteljes megrántásával a háló megfeszül, amiből következtetéseket lehet levonni a halmozottan fogyasztott káros anyagok egészségromboló hatásainak összeadódásáról.

Rajzolj vagy mutogass!

A diákok hátára egy lapra egy káros anyag nevét tűzik fel, de ők nem tudják, milyen nevet viselnek. Az általuk kiválasztott gyermekeknek feltehetnek 2 előre megfogalmazott kérdést, de a diákok csak rajzzal vagy mutogatással fejthetik ki a választ. Ajánlott kérdések: miért vagyok káros? (rajzolással) és: hogyan nézek ki? (mutogatással).

Vidd tovább a mozdulatot!

A diákok körben állnak, és egy káros szenvedély elhatalmasodását mutogatják végig úgy, hogy mindegyikük hozzátesz egy mozdulatot.

A lényeg, hogy a rászokástól jussunk el a függőségen keresztül a végkifejletig. A tanító eközben szintén a kör tagja, mert a játékra nevelés elképzelhetetlen a pedagógus közvetlensége nélkül.

Igaz-hamis játék térben

A tanító a foglalkozások során elhangzott fontosabb részleteket kiragadva véletlenszerűen mond igaz, illetve hamis állításokat. A diákok feladata, hogy az igaz állításoknál jobbra, a hamisaknál pedig balra fussanak egy előzetesen kijelölt határvonal mögé. Természetesen aki ront, az kiesik, és szurkolhat a többieknek. Fontos, hogy ne feledkezzünk meg a győztes(ek) jutalmazásáról.